

Ekonomi ve İnek

Koray Çalışkan

koray.caliskan@boun.edu.tr

2001 krizi sırasındaydı. Çiftçilik ve dünya piyasaları hakkında bir araştırma yapıyordum. Mısır kırsalından yeni dönmüş, Nil Deltası'ndaki Karf Gaffar köyü ile karşılaştıracam Aydın'ın Pamukköyü'ne yeni varmıştım.

Kriz haberi köye İstanbul'la aynı anda varmıştı. Evinde kaldığım Mehmet Aydın'ın bankadaki parası dolar karşısında kısa süre içinde çarçur olmuştu. Malın altını alırken, “İnek ölünce anlıyorum. Öte tarafı boyluyor. Ama kriz çıkınca anlamıyorum bizim paralar nereye gidiyor” deyivermişti.

Kafası karışan tek kişi çiftçi Mehmet değildi. Türkiye IMF reçetelerini harfiyen uygulamış, Dünya Bankası'nın 1980'lerde tüm proje bazlı borçlarının tek başına üçte birinden fazlasını almış, memleket aynı kurum tarafından “şüpheyeye yer bırakmayan bir başarı öyküsü” olarak kutlanmış, dünyaya örnek gösterilmişti. Ancak yine de kriz patlamış, iki ay içinde bir milyon kişi işini kaybetmiş, işini koruyanların gerçek maaşları yarıya düşmüş, GSMH yaklaşık %10 azalmış ve ertesi yıl milli gelirin neredeyse dörtte biri yalnızca borçların faiz ödemesine ayrılmıştı. Tam bir rezalet!

Eğer böylesine bir başarısızlık bir şirketin başına gelseydi, yöneticiler anında kovulur. Peki aynı rezalet bir ülkenin başına gelince ne oluyor? Klavuzumuz kargaları yine baştaç ediyoruz. Başka çaremiz var mı? Eğer ekonomiyi ciddiye alırsak yok, eğer ineği ciddiye alırsak var.

Solun dilsizliği solun son zamanlarda en çok dillendirdiği şey oldu. Özellikle somut dünyayı anlamak ve alternatif üretmekte yetersizlikle suçlanan sol, sanki bunu kanıtlamak istercesine, tüm fikri mesaisini kültürel üretim eksenine kaydırды. Ömer Türkeş'in söylediği gibi üstyapıyı anlatmada üstün, altyapıyı anlamada atıl kaldı.

Ezberden eleştiri yapacak bir dilimiz var. “Kapitalizm işte!” diyoruz, “tukaka!” Sonra damak şaklata şaklata kriz edebiyatı yapıyoruz, bu bize analiz oluyor. Ama alternatifi yaratmamızı bırakın, düşlememize bile yetmiyor. Burjuva ekonomisinin karşısına, sosyalist ekonomiyi mi koyacağız? Bunun kötü milliyetçiliğin karşısına iyi milliyetçiliği koymaktan ne farkı var? Cari açık gibi seksi laflar kullana kullana, ihracatı arttırmayı düşünen, sınıf ve yoksunluk ilişkisini bir tarafa bırakıp, zengin malının ne olacağına hayıflanan züğürtler gibi davranıyoruz.

Bize neler oluyor? Neden bu kadar yoksuluz? Ne yapabiliriz?

Bu soruları emekçilerin perspektifinden ve ezberleri zorlayarak yanıtlamaya çalışan Birgün'deki arkadaşlarımıza bugünden itibaren biz de katılıyoruz. Bu meseleler üzerine düşünen biliminsanı arkadaşlarımızla kurduğumuz bir kolektifle bizi yoksullaştıran süreçleri bu sayfalarda irdeleyeceğiz, başka halkların başına gelenleri anlatacağız, geliştirdikleri yeni modelleri inceleyeceğiz ve dünyada yeni şekillenmeye başlayan heyecanlı bir sosyalist alternatifi düşünmeye başlayacağız.

Ama öncelikle ekonomi ve inek arasında bir tercih yapmalıyız. Ekonomi denilen şey bir projedir. Aldanmayalım. Biz mahvoluruz, ona bir şey olmaz. Millet gibi bir

illlettir kendisi. Düşlenme şekli onu düşleyenleri de değiştirir. Daha 30 yıl öncesine kadar gazetelerimizde ekonomi sayfaları yoktu. Şimdi herkes ondan konuşuyor, tahmin ediyor, ölçüyor, biçiyor. Ama ne olduğunu bir türlü anlatamıyor. Nasıl değiştirileceğini söylemiyor. Kendinden menkul bir şeye dönüşen ekonomi gerçekten gerçekleri anlatıyor mu? Gerçekler ekonomi denilen alanın içinde mi? Acaba bizim daha iyi idare edilmemizi sağlayan bir düzenek mi bu ekonomi? 1940 öncesi kimse ondan bahsetmiyordu, kendinden menkul bir olgudan ziyade, süreçleri anlatan bir sıfat işlevi görüyordu. Ne oldu da ekonomi doğdu?

İnek ölünce nereye gittiğini biliyoruz. Bir kriz geliyor, birikimlerimiz uçuveriyor, nereye gittiğini anlayamıyoruz. Ama artık anlayacağız. Anlamakla kalmayıp geri almanın ve bir daha kaybetmemenin yollarını bulacağız. Mehmet'in ineği geri getirmek mümkün değil, o öldü. Ama paraların nereye gittiğini biliyoruz. Zira ekonominin öte tarafı yok. Herşey burada. Değiştirmeye de anlamaya da buradan başlayacağız. Ekonomiden değil. Bakmayın siz sayfanın adına. Birgün değişir.